

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

edunowa

Między słowami

Językowe klucze do polskiej kultury

Ćwiczenia do rozdziału „Regionalizmy”

Suplement

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Nasze Tradycje”

Ćwiczenie 1.

Wyjaśnij, co chciał zakomunikować Mikołaj Rej w XVI wieku, mówiąc z dumą: „A niechaj narodowie wżdy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają”.

Ćwiczenie 2.

Wskaż, czym różnią się od siebie: *język literacki, dialekt, gwara*.

Ćwiczenie 3.

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe albo F, jeśli jest fałszywe.

1. Gwara ma zasięg szerszy terytorialnie niż dialekt.	P	F
2. Język literacki i dialekty wzajemnie się uzupełniają, tworząc bogactwo polszczyzny.	P	F
3. Mazurzenie to cecha charakterystyczna wyłącznie dla dialektu wielkopolskiego.	P	F
4. Słowo „bryndza” jest przykładem wyrazu, który z dialektu przeszedł do języka ogólnonarodowego.	P	F

Ćwiczenie 4.

Na podstawie wstępu do rozdziału na temat regionalizmów zaproponuj trzy argumenty, których można użyć w rozprawce na temat: *Dlaczego gwary i dialekty stanowią o bogactwie kultury narodowej?*

Ćwiczenie 5.

Wyjaśnij, w jaki sposób regionalne odmiany polszczyzny odzwierciedlają specyficzny obraz świata ich użytkowników. W swojej odpowiedzi wskaż, jak lokalna historia, system wartości czy warunki życia są utrwalane w słownictwie danego regionu.

Ćwiczenie 6.

Odpowiedz pełnym zdaniem, jaka jest kluczowa różnica między dialektem a gwarą pod względem ich zasięgu terytorialnego.

Ćwiczenie 7.

Jakie czynniki historyczne, społeczne i polityczne wpłynęły na to, że w polszczyźnie regionalnej obecne są zapożyczenia z języków obcych? Podaj przykłady.

Ćwiczenie 8.

Zastanów się i wyjaśnij, dlaczego uważa się, że mowa regionalna jest bliższa emocjom, spontaniczności i lokalnej tożsamości niż polszczyzna literacka?

Ćwiczenie 9.

We wstępie do rozdziału na temat regionalizmów wspomina się o pięciu obszarach tematycznych, według których uporządkowano regionalizmy w książce (np. „Co jemy i nosimy?”). Wybierz jeden z tych obszarów i uzasadnij, dlaczego akurat w tej dziedzinie życia język regionalny może być bogatszy od polszczyzny ogólnej.

Ćwiczenie 10.

Mini projekt badawczy: porozmawiaj z dziadkami, rodzicami, sąsiadami lub innymi starszymi osobami z twojego otoczenia. Zapytaj, czy używają – lub używali w przeszłości – słów, które nie są dziś powszechnie używane w całej Polsce albo brzmią „lokalnie”.

Na podstawie rozmowy:

- zapisz kilka takich słów, zwrotów lub wyrażeń,
- podaj ich znaczenie w języku literackim,
- określ (jeśli to możliwe), z jakiego regionu pochodzą,
- zaznacz, kto używał tych słów i w jakich sytuacjach (np. w domu, w pracy, podczas świąt).

Zastanów się i opisz, co wybrane przez ciebie słowa, zwroty, wyrażenia mówią o dawnym życiu ludzi w twojej okolicy, do czego były potrzebne i dlaczego właśnie one były używane.

Ćwiczenie 11.

Wyobraź sobie, że spotykają się dwie osoby z różnych regionów Polski. Rozmawiają o zwykłych sprawach z życia codziennego, ale używają słów, które są typowe dla ich okolicy. Przez to nie do końca się rozumieją. Wymyśl taki krótki dialog (6–10 wypowiedzi), ukaż w nim, jak rozmówcy nie rozumieją słów używanych przez tę drugą osobę. Na końcu dopisz wyjaśnienie, które słowo (lub słowa) było niezrozumiałe i dlaczego. Możesz pisać „z uśmiechem”, ale pamiętaj – bohaterowie dialogu nie są śmieszni, zabawne może być to, że mówiąc „swoim” językiem, nie potrafią dojść do porozumienia.

Ćwiczenie 12.

Mówi się, że gwary regionalne to „archiwum” lokalnych doświadczeń mieszkańców danego obszaru kraju. Napisz krótki tekst, potwierdzający tę tezę, odwołując się do przykładu gwary śląskiej, wielkopolskiej lub podhalańskiej.

Ćwiczenie 13.

Uzupełnij tabelę odpowiednimi wyrazami lub zwrotami.

wyraz w języku literackim	regionalizm	region pochodzenia
1. ziemniaki		Podhale
		Wielkopolska
		Kaszuby
2. wyjść na zewnątrz		Kraków
		Warszawa
3.	trajtek	
	trajluś	
4. pieniądze	dutki / dudki	
		Wielkopolska
	dëtczi	

Ćwiczenie 14.

Wyjaśnij, dlaczego osoby z różnych regionów mogą używać innych słów, wyrażeń lub zwrotów, mówiąc o tej samej osobie, rzeczy lub sytuacji.

Ćwiczenie 15.

Uzasadnij, dlaczego posługiwanie się regionalizmami można uznać za sposób manifestowania własnej tożsamości. W swojej argumentacji odwołaj się do wybranego przykładu (np. gwary śląskiej, podhalańskiej czy poznańskiej), wskazując, jakie wartości lub tradycje są w ten sposób manifestowane.

Ćwiczenie 16.

Opisz, z czego składają się i jak wyglądają dania ukryte pod nazwami regionalnymi: *szneka z glancem*, *cebularz*, *plyndze*, *ruchanki*. Wskaż, z jakiego regionu pochodzą.

Ćwiczenie 17.

Przeczytaj jeszcze raz nazwy regionalnych dań: *szneka z glancem*, *cebularz*, *plyndze*, *ruchanki*. Zastanów się i odpowiedz na pytanie: dlaczego osoby, które nie posługują się daną odmianą regionalną języka (lub językiem regionalnym), mogą mieć trudności ze zrozumieniem tych nazw?

Ćwiczenie 18.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz zamieszczonych w publikacji przykładów regionalizmów spróbuj opisać, czym wyróżnia się gwara śląska. Zwróć uwagę na to, co ją różni od polszczyzny literackiej.

Ćwiczenie 19.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz zamieszczonych w publikacji przykładów regionalizmów spróbuj opisać, czym wyróżnia się gwara wielkopolska. Zwróć uwagę na to, co ją różni od polszczyzny literackiej.

Ćwiczenie 20.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz zamieszczonych w publikacji przykładów regionalizmów spróbuj opisać, czym wyróżnia się gwara podhalańska. Zwróć uwagę na to, co ją różni od polszczyzny literackiej.

Ćwiczenie 21.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz przykładów regionalizmów, opisz cechy gwar mazowieckich i wskaż różnice między nimi a polszczyzną literacką.

Ćwiczenie 22.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz przykładów z publikacji, opisz cechy gwar Polski wschodniej i wskaż najważniejsze różnice między nimi a polszczyzną literacką.

Ćwiczenie 23.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz zamieszczonych w publikacji przykładów, opisz, jak funkcjonuje dziś gwara krakowska i jakie są jej współczesne przejawy.

Ćwiczenie 24.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz zamieszczonych w publikacji przykładów opisz, jaką rolę pełni dziś gwara warszawska. Zastanów się, w jakich obszarach współczesnego życia lub kultury można zauważyć jej obecność.

Ćwiczenie 25.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz przykładów z publikacji opisz, jak przejawia się różnorodność językowa Pomorza.

Ćwiczenie 26.

Na podstawie tekstu wprowadzającego do podrozdziału oraz przykładów z publikacji wyjaśnij, co sprawia, że język kaszubski jest uznawany za odrębny język regionalny.

Ćwiczenie 27.

Regionalne Bingo. Każdy uczestnik gry otrzymuje jedną planszę *bingo* złożoną z 16–20 kratek, w których znajdują się wyrazy pochodzące z różnych części Polski, przy czym część wyrazów powtarza się na różnych planszach. W pierwszej kolejności uczestnicy gry, pracując indywidualnie, skreślają słowa, które znają i rozumieją, następnie poruszają się po sali i rozmawiają z innymi uczestnikami, prosząc ich o wyjaśnienie znaczenia wyrazów nieskreślonych na swojej planszy, a po uzyskaniu wyjaśnienia zapisują je w kratkach lub obok nich. Osoba, która jako pierwsza uzupełni i zrozumie znaczenie wszystkich wyrazów zamieszczonych na jej karcie głośno woła „BINGO”, po czym następuje wspólne sprawdzenie i omówienie znaczeń zaznaczonych regionalizmów.

Ćwiczenie 28.

Co tu nie pasuje? W każdej grupie czterech wyrazów jedno słowo nie pasuje znaczeniem do pozostałych. Wskaż je i krótko uzasadnij swój wybór.

1. pyry – grule – weka – bülwë
2. dytki – dutki – bejmy – szpeje
3. kapuza – bimba – fasiąg – trajtek
4. dryndnąć – białka – kajtnąć się – gamgać się

Ćwiczenie 29.

Dokończ zdanie i uzasadnij swoją odpowiedź: *Regionalizmy są ważne, ponieważ...*

Ćwiczenie 30.

Zastanów się, czy ty używasz słów, zwrotów lub wyrażeń, które zdradzają, z jakiego regionu pochodzisz. Jeśli tak, opisz je. Jeśli nie – zastanów się, jak reagujesz, gdy słyszysz je u innych, czy budzą w tobie poczucie wspólnoty, czy raczej utrudniają porozumienie?

Ćwiczenie 31.

Przyporządkuj podane poniżej wyrazy, pochodzące z różnych regionów Polski, do następujących kategorii: *ludzie, czynności i zachowania, pojazdy, ubrania*. Następnie wyjaśnij, dlaczego poszczególne wyrazy znalazły się w danej grupie, odwołując się do ich znaczenia.

ancyjas, badylarz, białka, bimba, blubrać, buksy, ceper, cug, dryndnąć, fasiąg, gamgać się, gbur, jupka, kajtnąć się, kapuza, koło, lumpy, mieć ruła, szpeniol, trajtek, wiszczyć

ludzie	czynności i zachowania	pojazdy	ubrania

Ćwiczenie 32.

Przeczytaj zdania zamieszczone poniżej. Określ, z jakiego regionu Polski pochodzą i wyjaśnij ich znaczenie w polszczyźnie ogólnej.

1. *Witôj, Tómk! Widzã, że môsz nowé kòło.*
2. *Spõźniõłch sie, bo na autobanie pana chyciõłech.*
3. *Na spacer wyszoła wuchta wiary, co kejtry wyprowadzajom i pogodo podziwiałom.*
4. *Dla mojego brata ukradli Passata.*
5. *Grule to nie ino jodło, ale kawołek nasej kultury.*

Ćwiczenie 33.

Wybierz dowolny z poznanych regionalizmów i wyjaśnij, jaką unikalną wartość promuje lub jaką cechę charakteru przypisuje on mieszkańcom danego regionu.

Ćwiczenie 34.

Podpisz ilustracje. Wyjaśnij znaczenie regionalizmu i wskaż region, z którego pochodzi.

Ćwiczenie 35.

Przyporządkuj regionalizm do jego znaczenia. Następnie wskaż region, z którego pochodzi.

1. tołk	A. na wszelki wypadek
2. fąfle	B. rozum
3. na zicher	C. o rany!
4. króm	D. tego roku
5. łe jery!	E. próżny wysiłek
6. latoś	F. sklep
7. darymny futer	G. wydzieliną z nosa

Ćwiczenie 36.

Niektóre regionalizmy nie tylko nazywają rzeczywistość, ale również ją oceniają, utrwalając uproszczone lub schematyczne sposoby postrzegania ludzi i relacji społecznych. Przeanalizuj wybrane słowo charakterystyczne dla danego regionu (np. *ceper*, *badylarz*) i wyjaśnij, jaki obraz człowieka lub relacji międzyludzkich ono utrwała. Oceń, czy użycie tego słowa może wzmacniać stereotypowe myślenie.

Ćwiczenie 37.

Regionalizmy coraz częściej wychodzą z domów do przestrzeni publicznej, pojawiając się na plakatach czy na pierwszych stronach gazet. Wybierz regionalizm i wykorzystaj go w nagłówku promującym lokalne wydarzenie kulturalne, produkt regionalny lub nową inwestycję miejską (np. otwarcie nowej linii tramwajowej, festiwal kulinarny, premierę spektaklu). Następnie wyjaśnij, jaki efekt językowy chcesz osiągnąć, używając tego słowa (np. zaciekawienie odbiorców, budowanie lokalnej tożsamości, przełamanie stereotypów).

Ćwiczenie 38.

Połącz regionalizm i jego znaczenie w polszczyźnie literackiej. Zaznacz odpowiedź A, B lub C.

1. Pazłotko
 - A. złoty łańcuszek
 - B. folia aluminiowa
 - C. ukochany wnuczek

2. Skocz mi na pukel
 - A. wskocz mi na ramiona
 - B. daj mi spokój
 - C. zajrzyj do mnie do domu

3. Szafa gra
 - A. wszystko jest okej
 - B. mam porządek w szafie
 - C. drzwi szafy skrzypią

4. Legat
 - A. osoba leniwa i gnuśna
 - B. osoba odważna, podziwiana przez wszystkich
 - C. osoba bezmyślna, mało rozgarnięta

5. Gilejza
 - A. osoba wybitna, wyjątkowa
 - B. osoba niezgrabna, nieporadna
 - C. osoba wyjątkowo sprawna fizycznie

6. Na nogach
 - A. stać na czatach
 - B. pracować wiele godzin
 - C. iść na piechotę

Ćwiczenie 39.

Przyjrzyj się hasłu poznańskiej kampanii społecznej: „Kejter też poznaniak”
Wyjaśnij, dlaczego użycie gwarowego słowa *kejter* silniej oddziałuje na emocje i poczucie odpowiedzialności mieszkańca miasta niż neutralny komunikat „Pies to też mieszkaniec Poznania”. Na jakie struny (jak np. poczucie wspólnoty, humor, lokalną dumę) naciska to sformułowanie?

Fot:

<https://www.poznan.pl/mim/main/kejter-tez-poznaniak,p,51606,51609,51635.html>

[dostęp: 12.12.2025]

Ćwiczenie 40.

Podobnie, jak w przypadku hasła „Kejter też poznaniak”, wybierz inny regionalizm z dowolnej gwary, który ma wyraźne zabarwienie emocjonalne (np. buduje swojskość, wyraża troskę, dystans), a następnie zaproponuj hasło kampanii społecznej realizowanej w danym regionie, w której to słowo odegra kluczową rolę. Wyjaśnij, jaki ładunek emocjonalny niesie wybrany regionalizm i dlaczego w komunikacie kierowanym do lokalnej społeczności może on działać silniej niż jego neutralny odpowiednik.

Ćwiczenie 41.

Dopasuj poniższe zdania do osób, które mogłyby ich użyć. Wykorzystaj wiedzę z rozdziału o regionalnych odmianach polszczyzny.

1. Spiesz się, bo zaraz odjeżdża ostatnia bimba!	A. osoba pochodząca z Kaszub, opowiadająca o kobiecie prowadzącej gospodarstwo
2. Kupiłem te pomidory rano u badylarza na rogu.	B. mama z Małopolski, zwracająca się do dzieci przed ich wyjściem z domu
3. To jest dzielna białka, sama całe gospodarstwo prowadzi.	C. osoba występująca w spektaklu o przedwojennej Warszawie, wypowiadająca kwestię stylizowaną na język dawnej stolicy
4. Dzieci, ubierzcie się ciepło, zanim wyjdziecie na pole	D. studentka z Poznania, ostrzegająca kolegę przed spóźnieniem się wieczorem na tramwaj do akademika
5. Cała nasza ferajna to morowe chłopaki!	E. osoba posługująca się gwarą śląską, mówiąca potocznie o czyjejs sile i odporności
6. On musi jeszcze wróci, bo dokumentów zapomniał.	F. osoba ze starszego pokolenia z Warszawy robiąca zakupy u lokalnego sprzedawcy warzyw i owoców
7. Baca nie ma lekko, gdy na halę zwalą się całe chmary ceprów.	G. osoba ze starszego pokolenia o kresowych korzeniach, zachowująca elementy składni kresowej
8. Francek? Tyn to z żuru – chop jak z muru. Nic go niy złōmie.	H. osoba związana z Podhalem, opowiadająca o pracy na hali i ruchu turystycznym

Ćwiczenie 42.

Wybierz regionalizm charakterystyczny dla twojego regionu, którego osoba z innej części Polski może nie znać. Wyjaśnij jego znaczenie w lekki, humorystyczny sposób, skierowany do „przyjeźdnego”. Wymyśl też krótką scenkę jako przykład jego użycia w kontekście. Zastanów się, dlaczego warto pielęgnować takie lokalne słowa i przekazywać je dalej.

Ćwiczenie 43.

Czy zdarzyła Ci się sytuacja, w której będąc w innym regionie Polski, nie rozumiałeś/nie rozumiałaś rozmówcy, ponieważ użył on regionalnego słowa, zwrotu lub wyrażenia? Opisz tę sytuację: gdzie się wydarzyła, jakie słowo okazało się niezrozumiałe oraz jak poradziłeś/poradziłaś sobie z nieporozumieniem (np. dopytałeś/dopytałaś, domyśliłeś/domyśliłaś się z kontekstu). Napisz też, czego to doświadczenie nauczyło cię o regionalnych odmianach polszczyzny i komunikacji między ludźmi.

Ćwiczenie 44.

Wyobraź sobie, że jesteś redaktorem „Wielkiego słownika języka polskiego” wydawanego w 2050 roku. Wybierz dowolny regionalizm i opracuj dla niego hasło do słownika, oceniając jego status z perspektywy połowy XXI wieku. Określ, czy w 2050 roku jest ono nadal regionalne, czy stało się powszechnie używane, potoczne, czy też zostało oznaczone jako historyczne lub przestarzałe. Wyjaśnij znaczenie słowa oraz opisz, w jakich sytuacjach i przez kogo jest lub było ono używane (np. w języku młodzieży, w mediach, podczas wydarzeń lokalnych).

Ćwiczenie 45.

Czy regionalizmy pasują do każdej sytuacji? Przeanalizuj opisane sytuacje i zdecyduj, czy użycie lokalnej gwary to dobry pomysł. Zaznacz tak lub nie i uzasadnij swój wybór.

1. Piszesz ogłoszenie na ogólnopolski zlot harcerski.	TAK	NIE
2. Niedzielnny obiad z babcią, rodzicami i rodzeństwem.	TAK	NIE
3. Post na Facebooku zapraszający na festyn w twojej gminie.	TAK	NIE
4. Rozmowa z kimś właśnie poznanym na wakacjach.	TAK	NIE

Ćwiczenie 46.

Przyporządkuj regionalizm do regionu, z którego pochodzi.

1. No, zaświećże to światło, bo nic nie widzę!	A. Wielkopolska
2. Daj dla mnie ten klucz.	B. Małopolska
3. Tej, słuchaj no!	C. Śląsk
4. No dyć, idzie to zrobić.	D. Podlasie

Ćwiczenie 47.

Regionalne potrawy są nie tylko częścią codziennej kuchni, lecz także ważnym elementem tożsamości regionalnej. Wybierz tradycyjne danie charakterystyczne dla wybranego regionu Polski i wyjaśnij, w jaki sposób jego nazwa, sposób przygotowania lub związane z nim zwyczaje podtrzymują poczucie wspólnoty i ciągłości kulturowej mieszkańców tego regionu. Zastanów się również, jaką rolę takie dania mogą odgrywać w przekazywaniu tradycji kolejnym pokoleniom.

Ćwiczenie 48.

Wybierz jedno miejsce ze swojej okolicy (np. targ, osiedle, podwórko, szkołę, rynek) i wyobraź sobie, że tworzysz „mapę słów” tego miejsca. Zapisz 3–5 słów, zwrotów, wyrażeń lub nazw, które można tam usłyszeć lub zobaczyć (np. w rozmowach, na szyldach, w ogłoszeniach) i które są charakterystyczne dla twojej okolicy. Wyjaśnij, z czym się one kojarzą oraz kto i w jakich sytuacjach używa ich najczęściej. Na koniec zastanów się i zapisz, co te słowa mówią o miejscu i o ludziach, którzy w nim żyją.

Ćwiczenie 49.

Wybierz region Polski i zapisz w formie mapy myśli informacje o jego specyfice językowej.

Ćwiczenie 50.

W publikacji „Między słowami” pojawia się myśl, że język jest „kluczem” do kultury. Napisz krótki komentarz, w którym wyjaśnisz, jak regionalizmy mogą pomagać lepiej rozumieć ludzi i miejsca w Polsce. Możesz odwołać się do dowolnego przykładu z rozdziału lub własnego doświadczenia.

KLUCZ ODPOWIEDZI

Ćwiczenie 2. Język literacki to odmiana języka polskiego o ustalonych normach, używana w edukacji, mediach, urzędach i oficjalnej komunikacji. Ma charakter ponadregionalny i jest wspólna dla wszystkich użytkowników języka w Polsce. Dialekt to szeroka regionalna odmiana języka, obejmująca duży obszar (np. dialekt śląski, małopolski, wielkopolski). Różni się od języka ogólnopolskiego słownictwem, wymową i niekiedy gramatyką; w jego obrębie występują gwary. Gwara to lokalna odmiana języka używana na niewielkim obszarze (np. w jednym mieście lub grupie miejscowości). Jest najbardziej „miejscowa”, często silnie związana z codziennym życiem i tradycją danej społeczności. **Ćwiczenie 3.** (1) F; (2) P; (3) F; (4) P. **Ćwiczenie 6.** Dialekt obejmuje duży obszar geograficzny i wiele miejscowości, natomiast gwara ma zasięg lokalny i jest używana na niewielkim terenie, np. w grupie sąsiednich miejscowości. **Ćwiczenie 7.** Zapożyczenia w polszczyźnie regionalnej wynikają z bliskich kontaktów z sąsiednimi kulturami i historycznych zmian granic. Na przykład zabory sprawiły, że w regionach zaboru pruskiego pojawiło się sporo germanizmów, a na Kresach Wschodnich liczne rusycyzmy. Ponadto handel, migracje i wielokulturowość miast wprowadziły zapożyczenia np. z niemieckiego, jidysz czy czeskiego. Polityczne zmiany granic, przesiedlenia po II wojnie światowej i współczesne migracje także utrwaliły tę językową mozaikę. **Ćwiczenie 13.** (1) grule – Podhale; pyry – Wielkopolska; bülwë – Kaszuby. (2) wyjść na pole – Kraków; wyjść na dwór – Warszawa. (3) trolejbus; trajtek – Lublin; trajluś – Warszawa. (4) dutki / dudki – Podhale; bejmy – Wielkopolska; dëtczi – Kaszuby. **Ćwiczenie 16.** Szneka z glancem to drożdżowa bułka zwinięta w spiralę (jak ślimak), polana słodkim lukrem („glancem”). Jest miękka, puszysta i dość duża. Najczęściej kupuje się ją w piekarniach jako słodkie śniadanie lub przekąskę. Region: Wielkopolska (zwłaszcza Poznań i okolice); cebularz to płaski placek z pszennego ciasta drożdżowego, posypany dużą ilością cebuli i maku. Brzegi są lekko podniesione, środek miękki, a wierzch aromatyczny i wyrazisty w smaku. Region: Lubelszczyzna (Lublin i okolice). Plyndze to placki ziemniaczane przygotowywane z tartych surowych ziemniaków, czasem z dodatkiem jajka i mąki. Smażone na złoto, podawane na słoń (np. ze śmietaną) lub na słodko. Region: Wielkopolska (nazwa regionalna placków ziemniaczanych). Ruchanki to małe placuszki z ciasta drożdżowego, smażone na tłuszczu. Są lekkie, puszyste, często lekko chrupiące z zewnątrz. Podaje się je najczęściej na słodko, posypane cukrem pudrem lub z konfiturą. Region: Pomorze Zachodnie / Kaszuby. **Ćwiczenie 28.** (1) weka; (2) szpeje; (3) kapuza; (4) białka. **Ćwiczenie 31.** ludzie: ancjas; badylarz; białka; ceper; gbur; szpeniol; czynności i zachowania: blubrać; dryndnąć; gamgać się; kajtnąć się; mieć ruła; wiszczyć; pojazdy: bimba; cug; fasiağ; koło; trajtek; ubrania: buksy, jupka, kapuza, lumpy. **Ćwiczenie 32.** (1) Kaszuby; (2) Śląsk; (3) Wielkopolska; (4) Podlasie; (5) Podhale. **Ćwiczenie 34.** nyje – Lubelszczyzna; wuchta wiary – Wielkopolska; wanoga – Pomorze. **Ćwiczenie 35.** (1) B, Suwalszczyzna, północne Podlasie; (2) G, Suwalszczyzna; (3) A, Śląsk; (4) F, Pomorze; (5) C, Wielkopolska; (6) D, Mazowsze; (7) E, Śląsk. **Ćwiczenie 38.** (1) B; (2) B; (3) A; (4) A; (5) B; (6) C. **Ćwiczenie 41.** (1) D; (2) F; (3) A; (4) B; (5) C; (6) G; (7) H; (8) E. **Ćwiczenie 45.** (1) nie; (2) tak; (3) tak; (4) nie. **Ćwiczenie 46.** (1) B; (2) D; (3) A; (4) C.